

АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Альманах наукового товариства "Афіна"
кафедри культурології

Випуск 10

Том I

ББК 71.0

А 43

УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології: У 2-х т. – Вип. 10 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2010. – Т. 1. – 187 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. - кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології РДГУ (голова редколегії)

Редакційна колегія:

Афанасьєв Ю.Л. - доктор філософських наук, професор НАКККіМ (Київ)
Баканурський А.Г. - доктор мистецтвознавства, професор Одеського національного політехнічного університету
Воробйов А.М. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Дем'янчук О.Н. - доктор педагогічних наук, професор Луцького інституту розвитку людини „Україна”
Жилюк С.І. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Коваль Г.П. - доктор педагогічних наук, професор РДГУ
Кралоук П.М. - доктор філософських наук, професор НУ „Острозька академія”
Круль П.Ф. - доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника
Кушнарєнко Н.М. - доктор педагогічних наук, професор ХДАК
Поніманська Т.І. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Постоловський Р.М. - кандидат історичних наук, професор РДГУ
Стоколос Н.Г. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Троян С.С. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Черніговець Т.І. - кандидат педагогічних наук, доцент РДГУ
Швецова-Водка Г.М. - доктор історичних наук, професор РДГУ
Яремко-Супрун Н.О. - доктор мистецтвознавства, професор РДГУ

Рецензенти:

Арцишевський Р.А. - доктор філософських наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі Українки
Брилін Б.А. - доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Науковий редактор і упорядник – **проф. Виткалов В.Г.**

ISBN 978-966-8424-77-9

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 26.11.2010 р.)

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

УДК 763 (477.81)

*Мельничук С.Ф. – проф. кафедри музичного мистецтва РДГУ,
народний артист України*

МИСТЕЦЬКІ КОНКУРСИ В РДГУ ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОСТУ СТУДЕНТСТВА

Проблеми підготовки творчої молоді завжди були актуальними у державі, тому важливим чинником формування митця як високоосвіченої особи і професійного фахівця є організація та проведення конкурсів студентської молоді. Мистецьке змагання сприяє виявленню молодих обдарувань, їх творчому зростанню, розширенню репертуару та обміну науково-методичним досвідом.

Ця практика достатньо поширеною є і в Рівненському державному гуманітарному університеті. З цією метою завідувачі кафедр організують різноманітні конкурси, в яких беруть участь, крім представників студентської молоді інституту, професійні та самодіяльні митці областей України і зарубіжжя.

З метою виявлення талановитих виконавців української народної музики, що успадкували регіональну традицію сольного або гуртового музикування, пошуку і популяризації української народної творчості, налагодженню й зміцненню творчих зв'язків між учнівською та студентською молоддю України, кафедрою музичного фольклору інституту мистецтв започаткований фестиваль-конкурс «З народного джерела». Співорганізаторами мистецького заходу є Управління культури, Управління освіти і науки Рівненського облдержадміністрації та Управління культури Рівненського міськвиконкому.

Із року в рік помітно зростають професійний рівень конкурсу та його масштаби, що принесло йому визнання серед фахівців у галузі української народної музичної культури, а починаючи від 5-го, фестиваль-конкурс проводиться як Всеукраїнський і щорічно збирає в Рівному талановиту українську молодь, закохану в традиційну народну музику. До роботи в журі залучаються науковці та виконавці з Києва, Харкова, Львова, Рівного, Івано-Франківська, а також професор Білоруського державного університету культури, керівник фольклорного ансамблю «Грамніци» В.Зяневич. Незмінним головою журі є доц. Національної музичної академії ім. П.Чайковського, керівник фольклорного гурту «Древо» Євген Єфремов [4; 16]. Постійними членами журі упродовж останніх років є провідні мистецтвознавці та митці України.

Під час професійного діалогу з педагогами-практиками ключовою була думка про те, що не зважаючи на поширення етномузики в Україні, переважно у видозмінених, неавтентичних формах, фестиваль послужить для конкурсантів творчим поштовхом до успадкування народно-музичної культури через заглиблення у внутрішній світ первинного виконавця. За результатами конкурсів чимало абітурієнтів стали студентами кафедри.

Сьогодні важливо осмислити здобутки Всеукраїнського фестивалю-конкурсу в площині соціального та етнокультурного значення. Такий аналіз є важливим з огляду на потребу наукового осмислення культурологічних процесів у житті. Цілеспрямована майже десятирічна пропаганда фольклору в автентичних зразках серед молоді дала змогу конкурсантам і їх наставникам скласти уявлення про різноманітні локальні стилі гуртового співу, незвичайний орнаментальний сольний спів Рівненського Полісся та особливості інструментального музикування різних регіонів [4; 20].

У період глобалізації та нівелювання духовних цінностей фестиваль-конкурс «З народного джерела» виконує завдання збереження і популяризації самобутньої автентичної музики та виховання підрастаючого покоління на національних цінностях. Систематичні зустрічі й спілкування молоді із відомими митцями, досвідченими педагогами та традиційними народними виконавцями живлять невечірнє джерело талантів, дають нове

дихання традиційній народній культурі, сприяють формуванню національного етностилю на професійному та аматорському рівнях.

Фольклорний фестиваль примножує традиції українського народу, не дає зміліти джерелу народної творчості, до якого сьогодні приходять духовно багата молодь, яка з прийдешньою дниною несе у світ фольклорного мистецтва ту велику душу, що успадкувала від народних виконавців.

У рамках «Днів науки і мистецтва» в Рівному з 8 по 18 травня 2003 року проходив I міжрегіональний фестиваль хорового мистецтва «Великодні піснеспіви». Цікавий він був не лише широким представництвом митців колективного співу України, а й тим фактом, що завершувався авторським вечором лауреата Державної премії ім. Т.Шевченка, кавалера орденів Св. Володимира та Княгині Ольги, Народної артистки України Л.Дичко.

Організатором цього фестивалю-конкурсу виступив Інститут мистецтв РДГУ. Мета фестивалю – відродження і пропаганда кращих зразків вітчизняного хорового мистецтва, визнання та популяризація мистецьких колективів, виховання естетичних смаків молоді на творах вітчизняної, зарубіжної музики і самобутніх зразків народної творчості. А ще він покликаний сприяти утвердженню як церковних, так і світських творів Великодніх піснеспівів.

Серед учасників заходу – зразковий дитячий камерний хор «Аве Марія» ДМШ №2 з Рівного (худ. кер. – Заслужений працівник культури України М.Гончарова); хорова капела кафедри хорового диригування РДГУ під орудою Н.Іваник, академічний хор «Покрова» (худ. кер. – Г.Івченко; камерний хор «Оранта» з Луцька на чолі з В.Мосіюком, камерний хор Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім. Т.Шевченка (худ. кер. – А.Галішевський) та ін. учасники дійства з Рівного, Стрия, Городка і навіть Криму. Апофеозом фестивалю став авторський вечір Народної артистки України Л.Дичко, у якому взяли участь найкращі хорові колективи та виконавці, зокрема й заслужена артистка України І.Калиновська (орган) м. Київ.

У 2005 р. прозвучали перші акорди міжнародного конкурсу молодих виконавців «Шоу «Західний регіон» – 2005». Фундатором заходу стала організована 1998 р. кафедра естрадної музики. Організатором кафедри є Заслужений діяч мистецтв України, композитор О.Калуст'ян.

Як стверджує голова журі, Народний артист України В.Чепелюк – «позитивним фактором в організації і проведенні конкурсу є те, що жанр естрадної музики охоплює найрізноманітніші інструменти як у сольному виконанні, так і в ансамблевому звучанні».

У вокальному виконавстві відкриваються широкі можливості для зміцнення творчого потенціалу виконавців різних стилевих напрямів і самовираження особистого професійного ставлення до музичного матеріалу. Фестиваль-конкурс створює умови для виявлення талановитих виконавців у галузі вокального та інструментального музичного мистецтва, зміцнення творчих зв'язків між учнівською та студентською молоддю, стимулювання творчого зросту митців у системі формування сучасної української музичної культури. Конкурс «Шоу – «Західний регіон» дає шанс талановитим виконавцям, що мають відповідну середню освіту, вибороти Гран-прі і бути зарахованими на I курс державної форми навчання кафедри естрадної музики ІМ РДГУ за співбесідою.

У 2005 р. з ініціативи кафедри духових та ударних інструментів (завідувач – доц. Цюлюпа С.Д.) проводиться традиційний Всеукраїнський конкурс молодих виконавців (ансамблів) на духових інструментах ім. В.Старченка – відомого музиканта нашого краю, диригента, педагога, науковця, засновника кафедри духових та ударних інструментів. Мета конкурсу – виявити і підтримати обдаровану молодь, популяризувати кращі зразки української та зарубіжної класики, твори сучасних композиторів для обміну науково-методичного досвіду навчання майстерності на духових та ударних інструментах, розвитку української інструментальної школи.

Одним із стимулів проведення змагання стало вшанування пам'яті засновника кафедри В.Старченка (1942-1989 рр.). «Висока професійність, ерудиція, педагогічний такт музиканта є прикладом для наслідування. У творчій біографії митця міститься багато починань, які він презентував для людей. Марш-паради й концерти-лекції, проведені В.Старченком разом із студентським духовим оркестром за роки його педагогічної роботи, виходили за рамки суто навчального процесу. Вони були спрямовані на широкий загал аудиторії, якій музикант прагнув «приносити радість» [2; 117].

Головою журі цього конкурсу був президент української Гільдії трубачів-професіоналів, проф. НМА України ім. П.Чайковського В.Посвалюк. Журі другого конкурсу очолив доктор мистецтвознавства, проф. Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника П.Круль.

Цінним доповненням до конкурсної боротьби є проведення творчих зустрічей і майстер-класів провідних фахівців. Молодшому поколінню виконавців на духових інструментів секретами свого ремесла поділилися професори навчальних закладів Києва, Одеси, Львова, Санкт-Петербурга, солісти найвідоміших колективів України. Такі творчі лабораторії приносять значну користь юним музикантам в їх професійному зрості.

Складовою конкурсу є проведення всеукраїнських науково-практичних конференцій. Це добра нагода для обміну думками та досвідом практичної роботи між музикантами і науковцями різних регіонів України й різних ланок музичної освіти [2;120].

Зростання чисельності виконавських конкурсів різних рівнів у регіонах України свідчить про розвиток і зміцнення мережі закладів музичної фахової освіти, відбиває потреби і можливості демонстрації досягнень, обміну педагогічним і методичним досвідом. Кожен із конкурсів має завданням розкриття нових імен, формування виконавського досвіду, створення перспектив для найобдарованіших молодих музикантів.

Конкурсні виступи учасників, концерти знаних майстрів і майстеркласи у перебігу виконавських змагань, розкривають нові грані та аспекти виконавської інтерпретації, звуковидобування, технічних завдань і можливостей, а формування програм служить потужним стимулом для творчості українських композиторів у справі створення високохудожнього навчального і концертного репертуару.

Джерельні приписи

1. **Прокопович Т.** Соціокультурні функції конкурсу молодих виконавців / Т.Прокопович (Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України): Зб. мат. наук.-практ. конф. – Вип. 3. – Рівне, 2008. – 147 с.
2. **Динаміка фольклорного виконавства:** Мат. наук.-практ. конф. до 30-річчя кафедри музичного фольклору (Рівне, 26-27 лютого 2009 р.) / Ред. кол. Р.Дзвінка, Н.Супрун-Яремко, Б.Яремко, Ю.Рибак. – Рівне, 2009. – 119 с.
3. **«З народного джерела»:** До 10-ї річниці Всеукраїнського фестивалю – конкурсу молодих виконавців української народної музики / Упор. Р.Дзвінка, Ю.Рибак, Л.Гапон. – Рівне, 2010 – 140 с.
4. **Садівський Я.** Виконавські конкурси як фактор формування української школи тромбонового виконавства / Я.Садівський (Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України). – Рівне, 2008. – 147 с.

Резюме

Аналізуються мистецькі конкурси, що проводяться в гуманітарному університеті.

Ключові слова: конкурс, підготовка фахівців, сучасність.

Summary

Artistic competitions which are conducted in a humanitarian university are analyzed.

Key words: competition, preparation of specialists, contemporaneity.

ЗМІСТ І ТОМУ

Постоловський Р.М. Українська культура в умовах сучасної вищої школи	3
Виткалов В.Г. Українська культура як об’єкт наукового дослідження	6
<i>Розділ I.</i>	
Культурна динаміка України у контексті глобалізаційних проблем	11
<i>Кліценко С.В.</i> «Західницькі» концепції розвитку української культури	11
<i>Михайлов В.О.</i> Постмодернізм у художньо-філософському просторі: концепції світосприйняття	17
<i>Парфенюк І.М.</i> Культурна глобалізація як феномен доби	21
<i>Лопатіна В.Р.</i> Проблеми історії української журналістики	24
<i>Герасимчук Л.М.</i> Інтелектуалізація нації в процесі технологізації освіти	28
<i>Кулаковська В.В.</i> Формування бренду книговидавництва як одного з інструментів сучасної реклами книг в Україні	30
<i>Чудюк Г.М.</i> До проблеми формування морально-ціннісних орієнтацій студентської молоді	34
<i>Жалко Т.Й.</i> Молодіжна субкультура: стиль життя чи криза суспільства (на прикладі неформального молодіжного об’єднання готів м. Луцька)	37
<i>Глазунова Т.В.</i> Сенс життя і проблеми духовності в контексті ціннісних орієнтацій молоді	41
<i>Петрушкевич А.В.</i> Концепт несвідомого в теорії культури: класичний психоаналіз	45
<i>Гуль М.М.</i> С.Гроф та проблема змінених станів свідомості	48
<i>Хилюк В.Л.</i> Молода людина на шляху самореалізації: ціннісні орієнтації	52
<i>Хомярчук А.П.</i> Національні цінності у формуванні духовності майбутніх педагогів у процесі художньо-трудової діяльності	55
<i>Савчин Л.М.</i> Танцювальний простір у контексті сучасних реалій молоді	58
<i>Бунечко А.В.</i> Використання сучасних інформаційних технологій збереження культурної спадщини	61
<i>Каплун О.О.</i> Музей історії південної залізниці: від створення до сьогодення	64
<i>Сажок О.В.</i> Формування та склад фонду бібліотеки Острозького Кирило-Мефодіївського братства (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)	66
<i>Смирнова Т.В.</i> Просвітницькі ідеї на Волині у першій чверті ХІХ ст.	70
<i>Ясінський М.М.</i> Українські етнічно-політичні клуби Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст.	74
<i>Галамай О.М.</i> Бібліотечний фонд державного архіву Рівненської області	79
<i>Гузій Х.С.</i> Уляна Кравченко в культурному відродженні Галичини	83
<i>Лебедюк Є.Н.</i> Зародження п’ятидесятницького руху в Україні	85
<i>Кюнцлі Р.В.</i> Вітчизняна культура і виховна система українців Канади	90
<i>Шамсутдинова-Лебедюк Т.Н.</i> Іслам і жінка (коранічні погляди на становище жінки в сім’ї та суспільстві)	93
<i>Кучина Н.І.</i> Імідж сучасного керівника	97

Розділ II.

Освіта і виховання як основа розвитку культури XXI століття	103
<i>Скнар О.І.</i> Сучасне студентство та нові підходи до його виховання	103
<i>Костюк Т.В.</i> Сутність інноваційних технологій вітчизняного освітнього процесу	107
<i>Мельничук С.Ф.</i> Мистецькі конкурси в РДГУ як засіб творчого росту студентства	111
<i>Білецька О.О.</i> Глобалізація як фактор становлення сучасної мовної культури	113
<i>Ніконенко Т.М.</i> Наукові принципи викладання культурологічних дисциплін	119
<i>Шендрюк Ю.</i> Суржик як атрибут культури мовлення та спілкування сучасної молоді	123
<i>Хандрюк О.</i> Навчально-виховна система в діяльності Пласту	125
<i>Трофімюк О.</i> Родинне виховання як фактор соціалізації дітей із особливими потребами	130
<i>Грипич С.Н.</i> Дитяча література як засіб морального виховання та формування духовної культури дітей	133
<i>Авраменко С.М.</i> Специфіка регулятивної функції комунікативної категорії толерантності у міжособистісному та соціальному аспектах	136
<i>Мартинюк Т.А.</i> Вплив морально-етичних цінностей референтної групи на мотивацію підлітків до вживання психоактивних речовин	138
<i>Момотюк Л.С.</i> Формування вмінь педагогічного спілкування у студентів-інструменталістів у процесі професійної підготовки	141
<i>Лукач О.М.</i> Педагогічні умови виховання моральної культури у студентів педагогічних ВНЗ	145
<i>Чихурський А.С.</i> Функціональні зони та організація робочого місця в класі для художніх робіт	149
<i>Ліштван А.М.</i> Соціальні чинники гендерного виховання молодших школярів	151
<i>Водолазський Р.О.</i> Етнопсихологічні особливості в сучасних навчальних виданнях з української мови та літератури	156
<i>Андронova І.Ф.</i> Традиції мистецької освіти в Україні	160
<i>Стеблецька Г.Е.</i> Форми вивчення культурологічного матеріалу як засіб розвитку креативності майбутніх вчителів	164
<i>Ковальчук І.Л.</i> Роль українознавчої освіти у духовному відродженні нації періоду трансформації	169
<i>Китайчук Г.В.</i> Навчальна екскурсія як метод активізації навчально-виховного процесу	173
<i>Дука П.П.</i> Вокальні методики другої половини XX століття	177
<i>Артерчук Т.О.</i> Німецький досвід використання релігії у моральному вихованні школярів	179